

האוניברסיטה העברית ירושלים

ביה"ס למדיניות ציבורית

תוכנית המצטיינים ללימודי תואר שני

כיצד משפיעה החברות במספר וועדות מרובה,

על החלטת חברי הכנסת לדיוני איזו וועדה

להגיע

עבודת גמר לתואר מוסמך במדיניות ציבורית

בהדרכת ד"ר רענן סוליציאנו- קינן, ד"ר חן פרידברג

מוגשת על ידי :

אהרון הינמן

ת.ז. : 034373043

תקציר

ישראל היא אחת מבין המדינות האוניקמרליות¹ בעלות הפרלמנט הקטן ביותר באופן יחסי למספר תושביה (פרידברג וחזן, 2009). רוב חברי הממשלה בישראל הם גם חברי כנסת (הפרלמנט הישראלי) ולכן הם מנועים מלשמש כחברים בוועדות הכנסת. בשל זאת, מספר המועמדים הפוטנציאליים לשרת בוועדות מצטמצם עוד יותר (פרידברג ואטמור 2011). מאידך, מספר הוועדות ומספר החברים בכל וועדה בכנסת, קרוב לממוצע בדמוקרטיות העולם. ממוצע זה אופייני לגודל ומספר הוועדות שנמצאו יעילים, על מנת לאפשר את פעולתו התקינה של הפרלמנט.

על מנת לאייש את כלל המקומות בוועדות ולאפשר התנהלות פרלמנטרית תקינה, וזאת חרף המספר הפוטנציאלי המצומצם של חברי פרלמנט הפנויים לכהן בוועדות, ממונה כל חבר כנסת, שאינו מכהן גם ברשות המבצעת כשר או כסגן שר, כחבר במספר וועדות מרובה. בממוצע, מכהן כל חבר כנסת בקרוב ל-3 וועדות. בקרב חברי הקואליציה ובקרב חברי כנסת חדשים וחברות כנסת, מספר ההצבות בוועדות גבוה יותר ומגיע אף לחברות ב-8 ו-9 וועדות בו זמנית.

במחקר זה נבדק כיצד משפיעה החברות במספר וועדות מרובה על דפוסי הנוכחות של חברי הכנסת בדיוני הוועדות, בהן הם חברים. המחקר בוצע על מדגם אקראי של 18 ימי דיונים של הכנסת ה-16, ומונה 2,861 תצפיות המייצגות כל אחת החלטה של חבר כנסת האם להגיע לדיון וועדה בה הוא חבר. ייחודו של המחקר הוא בכך שיחידת הניתוח היסודית היא החלטת חברי הכנסת בנוגע להשתתפות בכל דיון בפני עצמו. כלומר מחקר זה בודק את החלטות חברי הכנסת ביחס לנוכחות או להיעדרות מדיוני וועדות, ומנסה לבחון הסברים חלופיים למניעים לקבלת ההחלטה לאיזה דיון להגיע. מסד הנתונים הרחב, שאינו עוסק בחבר כנסת או בוועדה מסוימת בלבד אלא כולל את כל חברי הכנסת וכל הוועדות, מאפשר לזהות מגמות והעדפות של חברי הכנסת ביחס לדיוני וועדות שונות.

מתוצאות המחקר עולה כי חברי הכנסת המוצבים במספר וועדות מרובה, נוהגים לקבל החלטה עקרונית רציפה באילו וועדות הם מתכוונים להשקיע ולדיוניהן הם מגיעים, ובאילו וועדות הם אינם מתכוונים להשקיע, ולדיוניהן הם מגיעים רק במקרים מיוחדים. עוד עולה מהמחקר כי רוב

¹ בעלות בית מחוקקים אחד.

חברי הכנסת בוחרים באותן הוועדות כוועדה "שלהם". ועדות אלו הן ככל הנראה ועדות בעלות מעמד גבוה יותר בקרב חברי הכנסת והן נתפסות על-ידם כחשובות. כלומר, למרות שחברי הכנסת מוצבים במספר וועדות מרובה, בפועל הם מתנהגים כאילו הם מכהנים בוועדה אחת עד שתיים בלבד, כאשר לרוב הם בוחרים להגיע לאותה וועדה הנתפסת בעיניהם כחשובה.

עוד עולה מהמחקר כי בניגוד לחברי כנסת ותיקים, חברי כנסת בכנס הראשון לכהונתם, נוהגים להגיע לכל הוועדות שבהן הם חברים באופן דומה, אך לאחר זמן הם עוברים תהליך של סוציאליזציה ובדומה לחברי הכנסת הותיקים עוברים להתמקד בדיונים של וועדה אחת או שתיים ולהזניח במידה רבה את דיוני שאר הוועדות שבהן הם חברים.

ממצא נוסף שעלה מהמחקר הוא כי לעובדה שדיוני הוועדות השונות מתקיימים במקביל, יש השפעה שלילית על הנוכחות. ממצא זה מאשש את טענות חברי הכנסת כי הם נאלצים להיעדר מדיוני וועדות בשל הנוכחות בוועדה אחרת.